

Оксана ПЕТРУК,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
відділу початкової освіти імені О.Я. Савченко
Інституту педагогіки НАПН України

НАВЧАННЯ ПИСЬМА ДІТЕЙ ЦИФРОВОЇ ДОБИ: МЕТОДИЧНІ АКЦЕНТИ

Письмо є одним із найскладніших видів мовленнєвої діяльності, що потребує від молодших школярів значних фізичних і психічних зусиль. Воно впливає на розвиток моторики, уваги, пам'яті, мовлення й мислення, а відтак є не лише технічною навичкою, а й потужним чинником когнітивного розвитку, творчих і комунікативних здібностей дітей. Від рівня сформованості навички письма залежить успішність засвоєння учнями інших навчальних дисциплін [2, с. 56].

У процесі організації роботи з опанування графічних навичок і техніки письма важливо враховувати психічні особливості сучасних здобувачів початкової школи, їхні фізіологічні можливості та стан здоров'я.

Проведене нами дослідження дає можливість констатувати, що до таких труднощів, властивих дітям 6-7 років, як-то: слабкий розвиток дрібної моторики рук, недостатня сформованість оптичного сприйняття, проблеми зі синхронізацією роботи руки й очей, стомлюваність при тривалому напруженні тощо, додалися й інші, спричинені впливом цифрового середовища [1]. Візуальна насиченість, швидкі способи онлайн комунікації змінюють характер сприйняття інформації: молодші школярі швидше реагують на зміну завдань, стають багатозадачними, прагнуть інтерактивності, але водночас демонструють кліповість мислення, труднощі з тривалим утриманням уваги, проблеми з пам'яттю, недостатній розвиток мовлення, низьку здатність до саморегуляції й под. Зростає частка дітей, котрі мають захворювання органів зору, емоційні і психічні проблеми Ці та інші особливості безпосередньо впливають на процес оволодіння рукописним письмом [3, с. 119].

Зважаючи на психофізіологічні характеристики сучасних здобувачів початкової освіти, методика навчання письма потребує переосмислення й адаптації, урізноманітнення видів завдань, чергування форм діяльності, використання сучасного й цікавого для них змісту.

Дієвий вплив на досягнення молодшими школярами запроєктованих навчальних результатів з письма має підготовча робота, організована ще в дошкіллі (ліплення, вирізання, нанизування, наклеювання наліпок, ігри з пальчиковими ляльками, конструкторами тощо). Частина цих активностей супроводжує учнів і в початковій школі, й у вільний від навчання час. Крім того, важливе значення має й залучення батьків: доцільно поінформувати їх про ефективність окремих видів занять для підготовки до формування навичок письма та рекомендувати урізноманітнити ними час дозвілля з дітьми (ігри з м'ячем, «полювання» за мильними бульбашками, шнурування, складання пазлів, ігри з прищипками, сортування предметів тощо). За результатами дослідження можемо стверджувати про широкий спектр впливу зазначених активностей як на поліпшення координації рук і очей, оптичного сприйняття, просторових уявлень, розвитку дрібної моторики рук, так і на емоційний стан дітей, зняття напруження, утримання уваги, збудження інтересу [1, с. 90].

У методичній науці доведено, що графічні навички формуються поступово, через цілеспрямоване тренування рухів руки, розвиток зорово-моторної координації та просторових уявлень. Це потребує від дітей посидючості, монотонних, багаторазових вправлянь у написанні того чи іншого елемента / букви / буквосполучення. Як засвідчують проведені спостереження, завдання, що передбачають докладання зусиль, фізичне і психічне напруження, викликають у молодших школярів стомлюваність, зниження інтересу і спад навчально-пізнавальної активності. Тому доцільно періодично чергувати види роботи на уроці залежно від динаміки перебігу когнітивних процесів учнів; поєднувати традиційні вправи з малюванням, елементами творчості, ігровими прийомами; пропонувати короткі активні завдання з поступовим ускладненням; зі значущим для дітей змістом, пов'язаним з улюбленими мультфільмами, персонажами, цікавими або корисними темами. Вправи з письма варто презентувати учням не як рутинну техніку, а як інструмент їхнього самовираження, пізнання й комунікації. Це дасть змогу утримувати дитячу увагу, формувати навички саморегуляції і самоконтролю, підвищувати мотивацію до письма.

Отже, навчання письма дітей цифрової доби слід розглядати як процес, що виходить за межі технічного оволодіння графічними навичками. Воно інтегрує сенсомоторний, когнітивний та емоційно-мотиваційний компоненти, забезпечує розвиток мовлення й мислення молодших школярів, формує в них здатність до саморегуляції й самоконтролю, спонукає до творчості й самовираження. В умовах цифрового середовища, яке змінює характер дитячого сприйняття й комунікації, методична наука має адаптуватися, пропонуючи нові стратегії, що поєднують класичні прийоми з інтерактивними і творчими.

Список використаних джерел

1. Петрук О. Забезпечення результативності навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів під час навчання письма: методичні настанови. *Особливості навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів* [Електронне видання] : метод. рек. Київ : Вид. дім «Освіта», 2024. С. 86–113. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744188>.
2. Петрук О. Навчання письма молодших школярів: чи актуально в еру діджиталізації? *Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 06-07 червня 2024 р.)*. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2024. С. 54–57. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742552>.
3. Петрук О. *Управління розвитком навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів у навчанні письма*. Київ : Педагогічна думка. С. 114–167. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/748922>.